

Ален де Беноа: Европа је тело без суверенитета

Ален де Беноа, француски филозоф, писац и есејиста, говори за Геополитику

Што се тиче идеологије која данас влада „западним“ светом, ради се о мешавини „политички коректног“ морализма (тј. идеологије људских права) и користољубивих и тржишних вредности. Таква идеологија промовише нарцисоидног, незрелог човека

Разговор водио: Слободан Ерић

Више од тридесет година, Ален де Беноа се методички бави научним, аналитичким и интелектуалним радом у области идеја. Писац, новинар, есејиста, филозоф и говорник, он је објавио више од 50 књига и 3.000 чланака, који су преведени на петнаестак различитих језика.

Његова омиљена подручја су политичка филозофија и историја идеја. Но, он је такође и аутор бројних дела која се односе на археологију, народне традиције, историју религија и науку о животу.

Ален де Беноа се не обазире на идеолошка помодарства. И премда се његово дело све више цени у све већем броју земаља, Ален де Беноа је и даље личност коју избегавају у Француској, где се његово име често доводи у везу са једном "новом десницом", у којој он самог себе никада није стварно препознао. Ален де Беноа сарађује са другим европским мислиоцима сличне идејне и духовне оријентације. У Србији су неки његови текстови преведени и објављени почетком деведесетих година, а његова сарадња са руским интелектуалцима, окупљених око идеја које персонификује Александар Дугин, континуирана је и плодотворна.

Господине де Беноа, Ваш јавни ангажман често повезују с именом „нове деснице“. Да ли је то само један теоријски концепт, или интелектуални круг људи блиских Вашим идејама, или једна шира идејна и политичка платформа, око које се могу окупити одређене политичке снаге? Ви сте у једном интервју изјавили: „Суочена са деструкцијом ума, дезинтеграцијом друштва, уништењем стварне демократије, нова десница изнад свега има дужност да се бори за ревитализацију колективног живота посвећеног дарежљивости, одлучности и солидарности“. Ваш закључак је правилан, али како га јавно операционализовати на општу корист?

– Израз „нова десница“ је изворно само етикета коју су измислили медији 1979. године, називајући тако покрет идеја који је постојао већ више од десет година. Нова десница (НД) је у ствари једна филозофска школа, једна врста *think tank*, која искључиво делује у области политичке филозофије, друштвених наука, историје идеја. Већ скоро пола века, ова школа се изражава кроз разне публикације („Нова школа“, „Елементи“, „Криза“), књиге, колоквијуме, конференције, итд. Тај рад јој је омогућио да формулише концепцију света, концепцију постојања која се радикално разликује од доминантне идеологије. Међу њеним омиљеним темама су одбрана разноликости народа, критика капитализма и тржишних вредности, одбијање либерализма и новчаног система, ангажовање у корист

Европе, раскид с универсализмом у свим могућим облицима, али, такође, могу да споменем дела нове деснице у различитим областима, као што су друштвене науке, историја религија, археологија, теоријска физика, итд. Метода нове деснице је „енциклопедијска“: ради се о пружању интелектуалних и теоретских алтернатива у свим областима знања и мисли. Дакле, уопште се не ради о некој политичкој организацији или покрету. Спровођење идеја које ми развијамо нама не припада.

Ви сте се бавили историјом и односом политичких идеја, објавили сте књигу „Нацизам и комунизам“, коју је на српском језику објавила издавачка кућа „Укронија“. Шта је то што раздваја ове две велике идеологије, које су произвеле велике друштвене потресе у 20. веку, а шта им је можда заједничко, мада то њихови следбеници никад не би признали?

– Нацизам и стаљинистички комунизам су била два велика облика тоталитаризма у XX веку. Њих можемо да разумемо само ако их поредимо и проучавамо заједно. Њихове идеологије очигледно нису исте (једна полази од појма расе, а друга од појма класе), али имају много тога заједничког. Политиколози обично дефинишу тоталитарне режиме помоћу средстава која су користили (јединствена партија, мобилизација маса, контрола друштвеног живота, репресија, депортације, итд.) Лично мислим да тоталитаризам треба дефинисати према његовој сврси, а то је наметање јединственог модела друштвеног понашања, наметање „јединствене мисли“ на штету различитости, која је у ствари право благо за човечанство. Ако то претпоставимо на тај начин, онда схватамо да такав циљ може да буде достигнут средствима која не морају да буду насилна. То значи да може да постоји и „благи тоталитаризам“, чији су модели данашња западна друштва.

Ви кажете да Запад извози своје вредности декларишући их као „универзалне“. Није споран само тај извоз вредности, који је „агресиван“, већ и суштина тих вредности. Заиста, шта је Запад данас у вредносном смислу? Запад је некад био колевка великих идеја, а данас официјелне идеје ЕУ о људским правима, правима сексуалних мањина – тог бледог синкретизма, у који су инкорпориране и леве идеје историјски пораженог марксизма – не само да одају утисак да су вредносно спорне, него и идејног сиромаштва и празнине. Како Ви гледате на то?

– Појам „Запада“ је данас празан појам. Они који га употребљавају покушавају да створе илузију о заједници која дели исте вредности и исту судбину међу европским земљама и Сједињеним Америчким Државама. А, у ствари, не постоји никаква блискост, већ удаљавање интереса између Европе и САД. Што се тиче идеологије која данас влада „западним“ светом, ради се о мешавини „политички коректног“ морализма (тј. идеологије људских права) и користољубивих и тржишних вредности. Таква идеологија промовише нарцисоидног, незрелог човека. Два стуба те идеологије, људска права и тржишни модел, карактеристични су за вечне западњачке претензије на извоз својих вредности у цео свет, које Запад сматра „универзалним“, што оне уопште нису. Тржишни систем и идеологија људских права представљају модел који савршено може да буде лоциран у простору и времену. Појмови деснице и левице нису подобни за анализу таквог система. Појавили су се са модернизмом и потпуно су застарели када се појавио постмодернизам. Упућивање на марксизам је такође неприкладно. Историја „марксизма“ није ништа друго него историја погрешних интерпретација Марксове мисли. Постоји у тој мисли много тога што је тачно (анализа суштине капитала, његовог кретања ка неограничењу, фетишизам робе,

реификација друштвених односа, итд), и онога што је потпуно нетачно (филозофија историје заснована на појму напретка, тежња ка крају историје идентификоване као класно друштво, итд).

Ви сте на страницама „Монда“ ступили у полемичан однос са Националном фронтом, не слажући се са њиховом политиком према имигрантима. С друге стране, Ви заступате идеју одбране идентитета. Ствара се утисак да прилив имиграције угрожава идентитет западних народа. Шта је у ствари суштински узрок пољуљаног идентитета, рецимо Француза – муслимански емигранти или, употребићу можда прејак термин – радикални либерализам? Како сачувати идентитет у време глобализма?

– Мислим да је имиграција која се тренутно развија у европским земљама дубоко негативан феномен, који је изродио читаву серију друштвених патологија. Али, нисам од оних који се супротстављају имиграцији расистичким критикама или логиком жртвеног јарца. Тачније, не мислим да је најбољи начин одбране свог идентитета напад на идентитет других. Боље је напасти глобалистички систем, који жели да их све уништи! Уосталом, имиграција није једина претња нашем идентитету. Уништавање друштвене повезаности, колонизација тржишним вредностима, планетарна експлозија финансијских тржишта, светско пропагирање америчке подкултуре, то су претње које су исто толико озбиљне колико и имиграција. Најзад, заиста сам поменуо у вези са имигрантима резервну војску капитала. Либерални капитализам је много више „интернационалистички“ него било која „левичарска“ идеологија. Он захтева слободно кретање људи, капитала и робе, што, у ствари, значи уклањање граница. Међутим, границе служе за одбрану оних који су најрањивији и најслабији. Критиковати имиграцију, а не критиковати истовремено и капитализам је мистификација.

Господине де Беноа, да ли, поред корпуса идеја којима се бавите, стижете да пратите политичка дешавања? Ви с правом наглашавате да идеје покрећу историјске процесе. Да ли Европска унија, независно од глобалне економске кризе, са својим корпусом идеја, које представљају њену официјелну идеологију (мултикултурларизам), има будућност?

– Европска унија је од почетка стварана насупротив здравом разуму. Желели смо да кренемо од економије и трговине, уместо да кренемо од политике и културе. Желели смо да створимо Европу одозго, дајући све моћи Комисији Брисела, која нема демократски легитимитет, уместо да пођемо одоздо, тј. од заједница, региона и нација. Европска унија се непромишљено проширила, уместо да продуби своје функционалне структуре. Народи никад нису уистину били повезани с европском конструкцијом. Најзад, циљеви те конструкције никада нису били јасно дефинисани. Да ли се ради о стварању моћне Европе, која би могла да игра своју улогу у мултиполарном свету, или тржишне Европе, утопљене у једној великој зони светске слободне трговине, не базирајући се на геополитичке чињенице? Криза евра је погоршала ствари. Европа је данас једно тело без суверенитета, на које ударају немоћ и одузетост.

Како гледате на улогу САД, на челу са новим-старим председником Обамом. Да ли крупни историјски догађаји, попут „арапског пролећа“, рата у Сирији, могућег напада на Иран или шокантног повлачења папе Бенедикта, уводе свет у једну

неизвесну фазу? Каква разрешења из ове светске нестабилности могу да проистекну?

– Данас живимо у доба светске нестабилности, то је, такође, и период транзиције, нека врста „међувладавине“. Сједињене Америчке Државе, још од свог настанка, одувек су веровале да имају светски задатак да на сваки могући начин пренесу свим народима света „амерички начин живота“. Ова месијанска визија, која има верски извор, објашњава спољну политику која никад није поштовала различитост култура и личност народа. Ситуација на Блиском истоку је резултат америчке жеље да дестабилизује тај део света. Али, алтернатива је јасна: или ћемо ићи ка мулিপоларном свету (*pluriversum*), чему се наддам, или ћемо ићи ка униполарном светском друштву (*universum*), којим ће доминирати Американци. Ова друга претпоставка ми се чини мало вероватном, због свих проблема са којим се данас суочавају Сједињене Америчке Државе, због кризе светског финансијског система и због успона нових светских сила.

Ви дуго година сарађујете са руским мислиоцем и геополитичаром Александром Дугином. У Србији је Ваше идеје међу првим промовисао Драгош Калајић, такође значајна фигура европске деснице. Како оцењујете тренутно стање у Русији и чињеницу да су одређене идеје са теоријске катедре Александра Дугине прихваћене и спроведене од стране руског државног апарата? Рецимо, идеја Евроазијске уније.

– Веома ценим Александра Дугина као пријатеља, и дивим се његовој храбрости, култури и интелигенцији. Такође ми се допадају евроазијске идеје (или нео-евроазијске), чији је он теоретичар. Радујем се и подршци коју он добија у извесним срединама блиским руској власти. Желео бих да се Европа приближи Русији, а не Сједињеним Америчким Државама. Желео бих да различите државе централне и источне Европе схвате шта их повезује с великом евроазијском заједницом и да окрену леђа химерама либералног капитализма и проамеричког атлантизма.

Како гледате на стање у Србији, на интензивне напоре које ЕУ и САД улажу да Косово отцепе од Србије и учврсте га као независну државу? Срби говоре да је то њихово духовно и историјско средиште, али та реторика многима данас у свету звучи анахроно.

– Ја сам пријатељ Србије. Подржавао сам је свом снагом када су НАТО снаге покренуле напад на њу. Огорчен сам због става кога су заузели западњаци у вези са Косовом. Могу да констатујем да су пет година „независности“ Косова биле пропраћене гнусним етничким чишћењем против српског народа и њиховим поковањем албанској мафији.

У Европи и свету постоје независни и слободни људи попут Вас, постоје, такође, одређени интелектуални центри и независни листови – но, то су углавном цитаделе отпора модернизму који агресивно осваја планету. Ипак их не треба потценити. Како подстаћи стваралачку, али и функционалну сарадњу међу поменутиим независним интелектуалцима, групама, медијима, политичким снагама које деле исте и блиске, условно речено, антиглобалистичке идеје...?

– Наравно да не постоји чудотворни рецепт. Треба радити, увек радити, више и боље. Али такође се треба организовати, учврстити везе између свих оних који су подједнако непријатељи либералне глобализације, америчке претње, владавине онога што ја називам

„идеологијом истог“. Сама геополитика нам даје извесне назнаке које треба следити. Европа и Евроазија су земаљске силе. Наспрам њих, одувек стоји морска сила (јуче Енглеска, данас САД). Игра је јасна. Године које долазе ће бити одлучујуће.

ПРЕВОД СА ФРАНЦУСКОГ: **СВЕТЛАНА МАКСОВИЋ**

geopolitika.rs